

SEGONA EPOCA. ANY III.—NÚM. 2.

BARCELONA, 28 FEBRER DE 1891

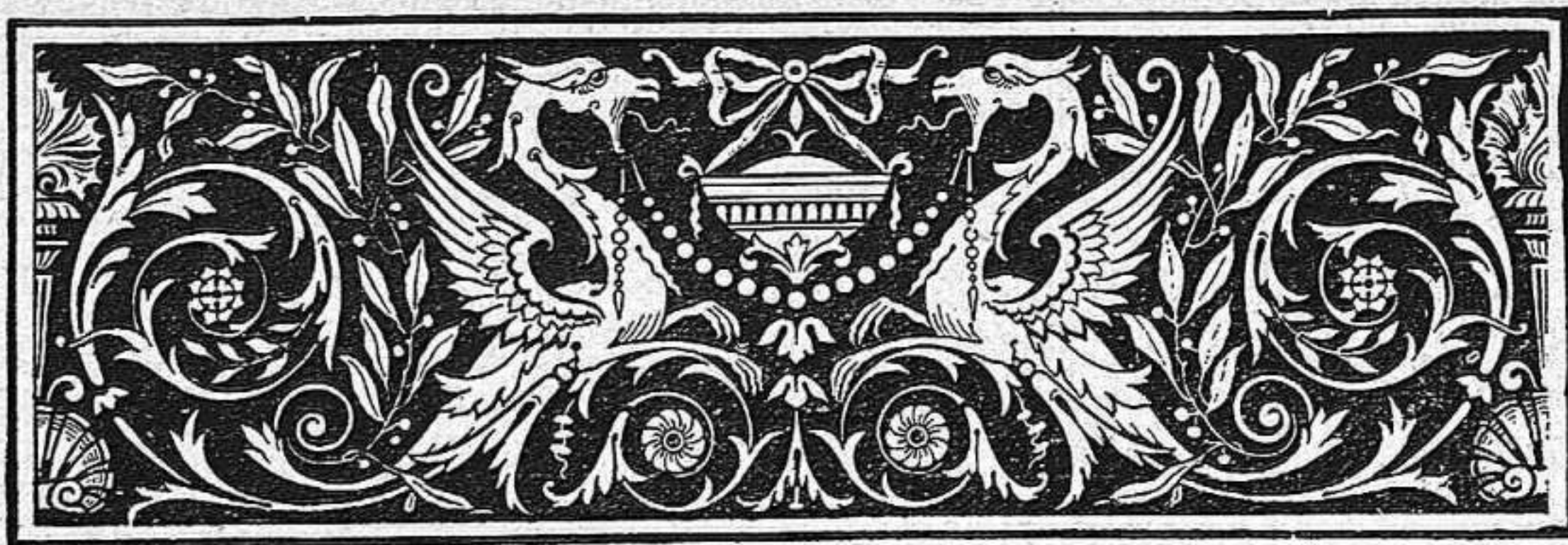
L'AVENÇ

LITERARI ♦ ARTÍSTIC ♦ CIENTÍFIC

REVISTA MENSUAL ILLUSTRADA

ROSSENDO NOBAS

LO DIPUTAT CATALÀ PAU CLARÍS

Los últims dias de Febrer són l'aniversari de la mort del president del General o Diputació antiga de Catalunya En Pau Clarís, y l'any 1891 és lo 250.é aniversari. Anys endarrera se tractà d'aixecar an En Clarís una estatua per subscripció pública; més aquesta ni s'arribà a obrir. Las monjas de Sant Joan, en qual iglesia, quand aquesta era dels cavallers d'aquesta Ordre, fou En Clarís enterrat en la tomba o vas de sa familia o casa, se vengueren lo convent y el temple, aquest y aquell foren enderrocats pera edificar unas casas de lloguer entre la Riera del meteix Sant Joan y un troç del carrer de Bilbao. En alguns diaris demanàrem llavors, qu'abans d'edificar las casas, se fessin investigacions en las tombas d'aquella esglesia, que s'anava enderrocant; més no es feren tals investigacions o no s'en publicà res.

Al menos, ja que tant inverosímil y enderrerida, reaccionaria o retrògrada indiferencia s'ha demostrat respecte de l'estatua y de la tomba d'En Clarís, podrian reimprimirse los panegírics qu'en quaderns, llibres, «folletos» y opúsculs se publicaren en 1641, y qu' en doscents cinquanta anys y en tantas temporadas de persecucions absolutistas y unitarias per la monarquía absoluta, s'han anat acabant, agotantse las edicions.

Aquest monument bibliogràfic, acompanyat d'una biografia d'En Clarís, seria un monument de més duració que las estatuas y els sepulcres de marbres y bronzos, y fora un monument qu'es pagaria el gasto.

Un editor no perdria res, més aviat guanyaria alguna cosa am la tal reimpressió dels panegírics d'En Clarís, perquè s'en despatxarian molts, puix encara que poc a poc y lentament, l'afició als estudis històrics, sobretot de las èpocas heròicas y de grans perills o crisis, va augmentant o extenentse entre els catalans. Precisament aquest any passat, ha sortit a Madrid lo tercer volum de l'auto-versió castellana de la *Crònica* de l'assahonador barceloní En Miquel Parets, crònica escrita en temps d'En Clarís. En dit tomo, l'Academia judica molt desfavorablement al diputat president català y publica fragments d' escrits qu'en aquell temps sortiren en contra d'ell. Motiu de més, ja que tanta publicitat ha pugut tenir la invectiva, que tanta ne tingués lo panegíric escrit en aquell temps per los que conegueren al Diputat català y visqueren durant son govern o presidencia.

No és necessari defensar an En Clarís ni de lo que digué d'ell en Melo, en aquell temps, ni de lo qu'acaba de publicar l' Academia de l'Historia de Madrid, puix en las meteixas obras de l'escriptor lusità y de la corporació madrilena hi hà documents que són la millor defensa. Més sempre és útil fer justícia encara que no sia precis, indispensable, ni de necessitat: la justícia sempre il·lustra, fortaleix, aixeca l'intel·ligència y els bons sentiments.

¡Justícia, doncs, pera la memoria d'En Pau Clarís, justícia pera nostre antich president de la Generalitat catalana y aquesta justícia és gloriosa; En altre temps los escriptors catalans refutavan a l'historiador Melo per unas paraulas contra En Clarís que posà en sa Historia d'aquella separació de Catalunya en temps de Felip IV y d'Olivares. Avuy los escriptors catalans han de defensar an En Melo per haver aquest posat en son llibre, l'admirable arenga d'En Clarís en la Junta d'Estaments o Braços reunits en aquesta casa de la Diputació o Generalitat l'any 1640. Tant enderrera havem anat.

En Clarís no fou candidat a la Diputació; en aquell temps s'anava a la sort pera ser Diputat o Conceller y an En Clarís li tocà per sort serho, y per ser eclesiàstic, li tocà, segons costum secular, la presidencia de la Diputació. Quand l'any 1639 sigué sortejat, feya centurias que hi havia tal corporació al cap de Catalunya, feya centurias qu'es nomenavan per sort o sortejavan o treyan a la sort los Diputats. En Clarís, com tants altres canonjes, abats y eclesiàstics, havia estat sortejat altrás vegadas y sortí l'any 1639. Acabava son trieni en 1641 o 42, y segons lleys y estils no podia tornar a ser sortejat si no després de molt temps. Amb aquesta costum y am l'esperit qu'hi havia de conservar los estils, En Clarís no podia esperar tornar a ser Diputat ni serho més enllà de son trieni, ni que los Estaments o las Corts cambiessin la lley o l'estil en favor de sa reelecció o de sa major duració en lo càrrech de Diputat.

La Diputació del General de Cātalunya y lo Diputat eclesiàstic ho eran a govern y administració de pau, no ho eran a guerra; lo meteix los Estaments o Braços. Solament los militars o nobles eran gent d'espasa y sols una tercera part de la Diputació, un Diputat y un assesor, suplent o oidor, eran militars. Vritat és qu'en aquell temps los ciutadans hisendats que formavan lo Braç o Estament reyal o popular, eran un poc entesos en cosas militars o de guerra, com encara succeheix a Suissa, y en altres temps a las Provincias Unidas d'Holanda.

L'opinió de Catalunya en temps d'En Clarís estava talment irritada contra lo govern espanyol per sos perjuris, per sas tiranías, per sos contrafurs y amenaças y per las violencias de sas tropas, com per las injusticias de sos jutjes, que si la Diputació o un Diputathaguessen vulgut somètres al rey y a son Privat, l'opinió pública s'hauria alçat contra dels Diputats acusantlos de cobarts, indiferents y traidors.

Quand en lo temps de las Comunitats castellanas y de las Germanías de Valencia, en 1520, Diputats y Concellers procuraren que los catalans no donessen aussili a las Castellas ni als agermanats valencians, l'element popular català los criticà fortament per enemichs del poble, per quietistas y per massa súbdits del rey Carlos. Quand en las temporadas dels «bàndols y dels bandolers,» la Diputació procurava que deixessin las armas y es retiressin, lo poble criticava fortament als diputats. Quand en 1680 y tants los Diputats procuravan assossegar altres bàndols, una sublevació general de pagesos (*barretinas*) armats anava tant

contra la Diputació, com contra las autoritats reials (Virey, Consell reyal, Audiencia.) En 1639 y 40 quand la Diputació de la qu'era president En Clarís, quand los Consells de las Municipalitats, los vocals dels Estaments o Braços, tota la opinió pública de Catalunya, estavan fortament indignats per una centuria d'il·legalitats y contra-furs, per unas guerres inútils am França, per las violencias de las tropas castellanas e italianas del rey d'Espanya y per la parcialitat de las autoritats reials contra els catalans, quand en aquella temporada alguna autoritat del pais tractava de contemporisar am lo govern, l'opinió general l'acusava de faltar al patriotisme y a las llibertats de la terra. Al Diputat que presidia, a la autoritat superior indígena o del pais, no l'hi era possible altra cosa que posarse enfront del govern de Madrid baix pena de ser acusat d'enemich de la causa catalana. Lo bisbe d'Urgell, Duran, canceller del rey a Catalunya, fou aborrit del pais per haverse declarat partidari de la sumissió dels catalans al monarca espanyol. Un Diputat, un Conceller, encara que no haguesin sigut del partit o opinió de la resistència, tenian de proclamarla pera no ser acusats y aborrits per l'opinió pública catalana com enemichs de Catalunya: a tal punt los contrafors, las violencias, e injusticias del govern de Madrid y de sos representants y agents a la meteixa Catalunya, havian portat a la opinió general.

Com los Diputats ni podian serho més de tres anys, ni podian tornarho a ser may més o en molts anys, y com no podia tractarse de cambiar aquestos estils y lleys, no es pot dir qu'En Clarís busqués una llarga presidencia, ni la reelecció, proclamant la resistència, no es pot en justícia dir qu'anés sinó a cumplir lo qu'ell y lo pais consideravan ser de l'estricta obligació d'un Diputat del General tret a la sort y no reelegible al menos en molts anys passat son trieni. No podia En Clarís, encara qu'hagués pensat com son prelat, lo bisbe d'Urgell, no podia portar als catalans cap a la sumissió essent Diputat. Inútil hauria resultat son treball, perquè sos companys de Diputació General, perquè las autoritats municipals de Barcelona y de moltes altres importants poblacions o Universitats municipals, perquè los Braços o Estaments, perquè la opinió pública de Catalunya l'haurian deixat sol, com hi deixaren al bisbe d'Urgell, en lo camí de la sumissió.

L'historiador Melo en pocas paraulas feu un judici molt desfavorable d'En Clarís, al qui no conegué si no per lo que li referí lo bisbe d'Urgell, quand s'en passà al exèrcit del rey de Castella lo meteix any 1640. No repetirem aquí, ni pera refutarlos, los conceptes injuriosos d'En Melo contra En Clarís; observarem únicament que l'historiador, pocs anys després, al redactar son llibre relatiu a la revolució y separació de Catalunya al descriure la Junta d'Estaments o Braços posà en boca del Diputat un magnífic discurs en favor de la defensa y resistència armadas, en contraposició al discurs del bisbe d'Urgell y canceller del rey, en favor de la sumissió. Aquell discurs, com lo del prelat, no solament és verosímil y adequat; també té molt de cert; quand lo prelat referí an En Melo son discurs per la sumissió, probablement li referí també lo discurs d'En Clarís per la resistència. Aquest discurs del Diputat no és un artifici retòric verosímil, segons costum de la literatura històrica del temps; sinó qu'és un discurs conforme am lo que o am los qu'en la Junta de Braços pronunciaria En Clarís al donar son parer, vot o opinió en l'assumpto.

En Coroleu y en Pella, fa alguns anys y ara l'Academia de la Historia de Madrid, tenen publicat un discurs d'En Clarís en los Braços de l'any 1640,

que no és lo discurs que posà en Melo en boca del Diputat; sinó una exposició de l'estat de Catalunya en aquella ocasió. És un discurs d'obertura de las sessions dels Braços, com ne diriam en estil modern y lo que porta En Melo és un discurs de clausura del debat relatiu a la sumissió o la resistència dels catalans, en qual debat lo president dictaminava o votava l'últim com encara és costum en totas las juntas, motivant cada vocal son vot y son parer.

A las actas de las Juntas de Braços, Estaments, Parlaments y Corts no hi constan las peroracions dels vocals, com en nostres temps constan en los diaris de sessions; únicament hi hà, en forma de proposicions, los discursos obertura dels debats y a seguida portan las resolucions molt resumidas. En unas pocas paraulas com: «paregué, se resolgué, se feu deliberació» hi van compresas totas las discussions y tots los discursos dels vocals pera argumentar, explicar y motivar sos vots y parers. Aixís, a las actas dels Braços de 1640 no hi constan lo discurs d'En Clarís per la resistència, ni lo del bisbe d'Urgell per la sumissió; únicament las resolucions qu'es prengueren en las Juntas y la proposició d'obertura o exposició de fets per lo Diputat president.

Més, En Melo adverteix en son llibre, que lo bisbe d'Urgell li referí son discurs per la sumissió; aixís meteix pugué referirli lo que digué En Clarís en pro de la resistència y pintarli al Diputat, adversari seu ja en aquell bisbat y abans de la guerra, am los colors que li paregué. Qu'En Melo y lo bisbe d'Urgell, Cancellor de Felip IV y d'Olivares, parlaren de la guerra de Catalunya en qual exèrcit reyal servia l'historiador militar y al quin exèrcit se refugià lo prelat, consta per lo meteix llibre històric d'En Melo. No consta que aquest conegués, an En Clarís ni sentís son discurs.

Més, la veritat y la rahó dels catalans independents se presentaren claras devant del historiador; las noticias o referencias que d'En Clarís y de sos discursos li donà lo prelat, foren los elements pera compendre aquell discurs qu'ha sigut la pedra fonamental de la fama del Diputat president de 1640 y 41, en el nostro temps.

La reacció política, lo retroces, la reculada, l'inverosímil degeneració moral y la inverosímil decadència intel·lectual que s'iniciaren a Espanya y a Catalunya per cap d'any de 1874, han estat la causa de què lo projecte de l'estatua d'En Clarís quedés abandonat després de parlarsen, de què no es fessen investigacions pera trobar sas despullas mortals quand s'enderrocà l'iglesia de Sant Joan de Barcelona venuda per las monjas y de que no es reimprimissin los elogis que d'En Clarís s'escrigueren fa doscents cinquanta anys. Las meteixas reacció, reculada, degeneració y decadència iniciadas fa disset anys, són la causa de què l'Academia de la Historia de Madrid, en un llibre que tenim de agrahirlos a ella y als acadèmics Senyors Pujol y Camps y Balaguer, hagi reunit o publicat antichs judicis contra En Clarís y n'hagi publicat de nous. Aquesta publicació, encara que feta entre documents que fan justícia an En Clarís, mereixeria qu'en Balaguer, qu'en sa *Historia de Catalunya* y en sas *Calles de Barcelona* tanta justícia tributà an En Clarís y als demés «rebeldes y sediciosos,» és a dir, varonils, valents y patriotas catalans independents de 1640, rectificués en altra publicació lo que en dit volum publica contra nostro antich Diputat President, l'Academia històrica de Madrid.

Sobre las despullas mortals, los fossars y las tombas dels passats, se donan moltas batallas las ideyas, opinions y judicis diversos dels presents. Desde

1874 és moda en aquesta infeliç, en aquesta desdixada e intel·lectual y moralment caiguda y degenerada Espanya, ser autoritari, monàrquic, unitari y com ridícul, despreciable (*cursi*) és considerat tot quant se refereix a llibertats aixis constitucionals, com corporatives, com totas las demás. La figura d'En Clarís las representa a Catalunya; per això ressucitan lo bisbe-canceller Duran, En Torme de Liorri y altres pera perseguir sa memoria, per això s'els hi afegeix l'Academia històrica de Madrid, per això no s'ha parlat més de l'estatua d'En Clarís, per això no s'han reimpres ni es reimprimiran per ara los elogis o panegírics de 1641, per això ha quedat soterrada y destruïda sa tomba, venuda per gent d'Iglesia, dessota los fonaments de las casas ditas dels Gironas a la Riera de Sant Joan y al carrer de Bilbao.

¡Misèria moral e intel·lectual de l' opulenta Catalunya! Més ja vindrà un temps en què l'alè de las llibertats favorirà, al menys, la reimpressió dels elogis tributats an En Clarís per los catalans l'any 1641 y favorirà que s'aixequi l'estatua del insigne repúblic.

Si en lo llibre de l'Academia s'el vitupera an En Clarís per son temperament físic, per los colors de son cabell y de sa cara, fins perquè no conexia, sent eclesiàstic, l'art de la guerra, fins perquè perdé la paraula en sa última malaltia y no es pugué confessar de paraula, (1) y fins perquè es morí a temps, després de la victoria de Monjuich de Barcelona y abans de las temporadas de desgracia pera la causa allí vencedora, los catalans de l'autonomia, de las llibertats de nostra mare patria, procuraran reproduhir los panegírics que del abans y ara calumniat e injuriat repúblic català feren doscents cinquanta anys enderrera los catalans qu'el conegueren personalment y visqueren y lluytaren contra lo despotisme de la Cort de Madrid quand ell presidia la Generalitat de Catalunya.

Per lo qu'ens toca y podem, en L'AVENÇ y en *La Publicidad*, que tan benèvola, afectuosa y agrahida hospitalitat concedeixen als nostros escrits, procurem iniciar el moviment de revindicació d'En Clarís y de republicació dels panegírics qu' a sa mort se li dedicaren (2).

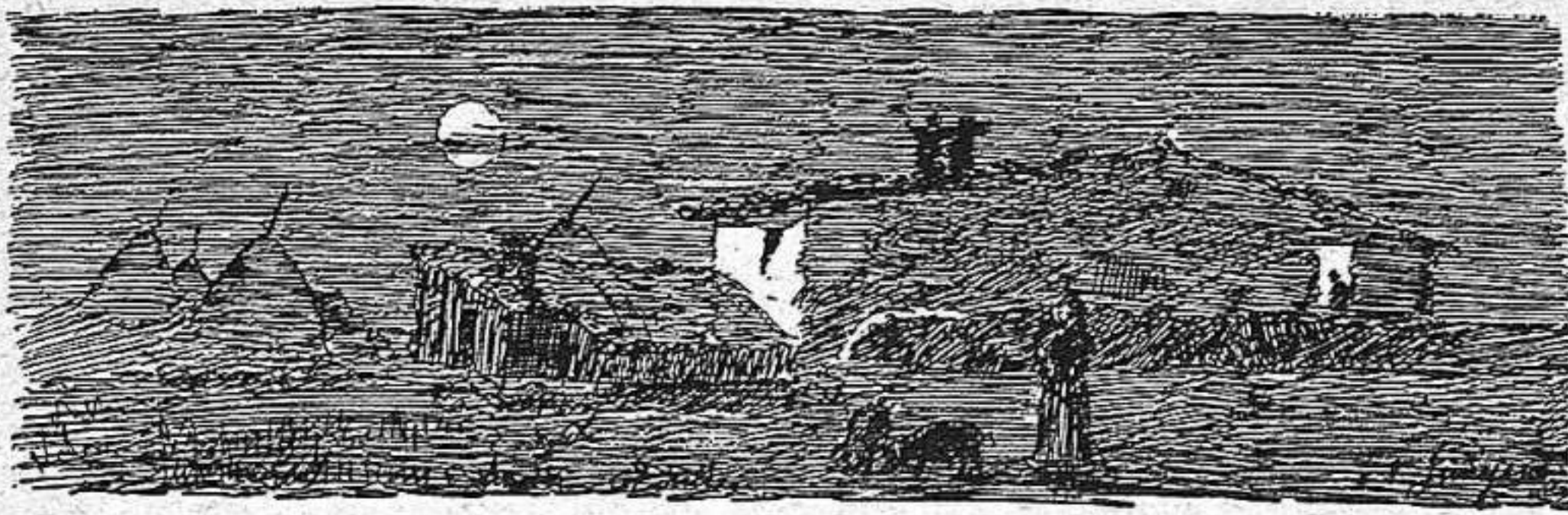
J. NARCÍS ROCA.

(1) En Clarís pugué ser viaticat (probablement de la parroquia de San Just, puix morí a casa d'un germà seu al Regomir), y lo confessarian, com se fa en casos de perdre lo malalt la paraula conservant l'intel·ligencia, y el sentit de l'orella, amb estretas de mà o altres senyas am què lo pacient respon a las preguntas del confessor.

(2) Quand, anys enderrera, se tractava d'aixecar l'estatua d'En Clarís, nostre amich l'Eusebi Pascual y Casas, fundador politic y director de *La Publicidad*, diari republicà de Barcelona, resolgué y ens ho digué a nosaltres y a altres amichs, pagar lo «blok» o troç de marbre de la figura, com ofrena en la suscripció pera lo monument, feu fer un gravat representant lo busto d'En Clarís tret, segons indicacions nostras, de lo retrato de cos sencer que hi hà al tomo II de la *Barcelona antigua y moderna* de D. Andreu Pi Arimon y ens demanà alguns articles biogràfics de l'antich Diputat-president y de son temps, los quals escriguérem y se publicaren, com lo gravat del retrato, a *La Publicidad*.

Com no s'obrí la suscripció ni es parlà més de l'estatua, no tingué lloch lo de pagar lo marbre pera la figura.

Poden contar los lectors am quins conceptes, judicis, y criteri escriguérem fa quasi deu anys, aquells articles, nosaltres, partidaris de Catalunya-República popular o República catalana democràtica, de la que tenim escrit en *El Diluvio* y anem a escriure en lo setmanari federalista *La Avanzada*.

ROSSENDO NOBAS

SENSE remontarnos als primers albors de sa carrera artística y atentnos al fet pel qual fou decretada oficialment sa justa reputació, n'invocarem el gloriós recort, invocarem també el recort terrible de la més amarga jornada, y quedaran traçadas las ratllas generals qu'hàn de formar la silueta de l'artista y de l'home, tant inspirat com reflexiu, tant ferm com bondados, tant sobri com espressiu, tant senzill com digne, y tant franc y tant clar com respectuos y cortés.

El primer fet, al qual aludim, fou l'aparició en el Concurs Nacional de Madrid de la seva obra esculptural *La mort del Torero*, am la qual son geni li feu passar las fronteras que fins llavors contingueren las conviccions y manifestacions tranquilas de la familia, dels amichs y dels immediats admiradors, Aparequé com verdader aconteixement de l'art esculptòric en la nostra patria y, passant altres fronteras y am la poderosa sanció d'ilustrats admiradors, ha quedat convingut que l'obra és una pàgina històrica de son temps respectiu y una mostra independent que marca personalitat propia, convicció entera y aspiracions trascendentals.

Tenint per màxima que las obras importants retratan el modo de ser moral de l'autor, qui hagi conegut an en Nobas trovarà clarament justificat qu' en la «Mort del Torero» apareixin els traços genials com subordinats a la rahó; els detalls, suggerits per l'observació més subtil, alleugerits pel sentiment de la harmonía; y sobre tot, la massa general, al meteix temps qu'imposantse per sa bella estructura, revelant un pensament clar, concis, qu' a la vegada que fereix l'esperit de l'espectador, li permet qu'investigui sense perdre may l'idea del concepte. Es trovarà clarament que l'obra no pugué ser feta pensant sense sentir, ni sentint sense pensar, com si el geni y el talent constituïssin en l'autor una sola essencia.

Las ratllas qu'ens faltan per completar la silueta fan via en son traç mogudas per las llàgrimas.

La dolorosa y repentina nova de la mort d'En Rossendo va produhir una viva y eloqüent consternació en totas las llars, centres y llocs hont era estimat el malhaurat artista. No direm conegut, puix simplement conegut En Nobas no ho era; no s'el podia coneixe sense estimarlo am tota l'ànima.

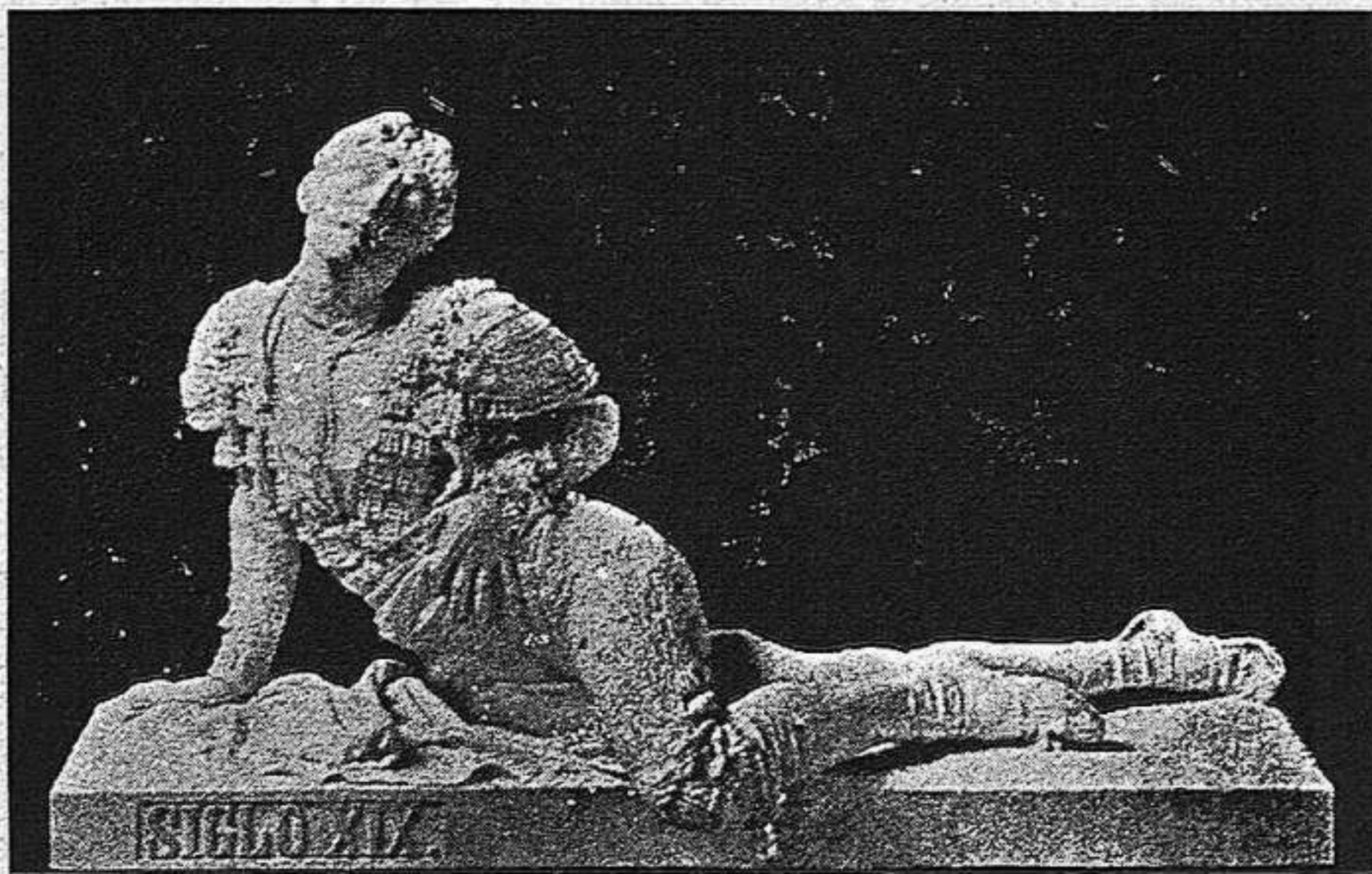
Al sent-demà l'estret carrer de Carders es va posar ple de gom a gom pels representants de totes las classes socials, y molt particularment pels artistes qu'hi acudiren en compacta unió. Pocas vegadas s'ha vist una munió tan excessiva de testas apinyadas, espessant totes ellas un meteix sentiment de pena y de dolor.

ESTATUA DE CASANOVA EN EL SALÓ DE S. JOAN DE BARCELONA

Per llarga estona degué quedar interromput el trànzit habitual y contínuo d'aquell carrer.

Una dona del poble, casi vella, empenyent a un costat y altre per obrirse pas, va esclamar amb aquella frase tant sabuda: «¡Ay Senyor! ¡Com se coneix qu'és un ric! ¡Quin boato!» Poc sabia la pobre dona qu'amb aqueixas vulgars paraulas deixava perfilada per complert la correcta figura de l'artista. Per la pobresa del seu esperit els seus ulls envejosos se fixaren en el número gran y

LA MORT DEL TORERO

CERVANTES

en els vestits dels que formaven aquella condolida assemblea, en lo bonic d'aquellas coronas fúnebres qu'anavan presentant tants amichs y tants admiradors, en aquellas glassas negras qu'anavan a sostenir els principals representants y en el drap històric del «gremi de courers» am què es va cubrir la caixa del cadavre y en senyal del ofici exercit en la casa pairal.

La dona no va veure el modest aspecte del cotxe fúnebre ni de la senzilla y honradíssima casa d'hont surtia per sempre aquell senzill tresor, més..... digué la paraula, era *l'enterro d'un ric*, ric de bondat, de caràcter, de docilitat y d'enteresa, ric de simpatías y de bon afecte qu'havia sabut sembrar y recullir, desde la primavera de sa conciencia fins al peu meteix de sa tomba.

Dintre de la silueta qu'acabem de traçar s'hi tanca l'espai únicromo com en tota silueta. Tal era la concordancia y perfecta equivalencia de sas qualitats, en tant complerta armonía las possehia totas, que per xò, valentnos d'una comparació pictòrica, hem dit que sa noble figura apareixia d'un sol to.

Estan en la memòria de tots y casi a la vista de tots las obras que, posteriorment a la citada, produhí En Rosendo Nobas; entre ellas el notable retrato de Cervantes, molts retratos de personas conegudas de la nostra localitat, l'estatua monumental de l'insigne economista D. Joan Güell, altres y altres més y finalment el gran grupo alegòric fos en ferro y daurat que corona la cascada del *Parque*. De totas ellas s'ha ocupat seriament y amb elogi la crítica general; ho recordem amb orgull veyent clarament que desde la primera de las citadas obras, totas han seguit un camí may interromput senyalant am profunda eloqüencia qu'En Nobas no tingué may fret el cor per un concepte artístic, ja fos propi o be imposat; may freda sa conciencia per deixar de contenir els estrens de la inspiració; y may, may fret ni indiferent el seu cor per tot lo qu'oferís el menor interes ni la més remota revelació artística.

Desde els temps (de melancòlica recordació) de la fresca joventut d'En Nobas y els seus companys, amb el joyós espectacle de comedias, tertulias, festas y saraus, embellits per l'aussili de l'art y de la *febre* qu'en aquell temps sen-

SANT ISCLE

tian uns pocs per aplicarlo; fins a la creació del «Centre de Aquarelistas», representació en jurats de Bellas Arts, primeras Corporacions, y tot lo qu'art significués y significués capacitat, voluntat, activitat y desprendiment, tot va acabar per fer an En Nobas una llarga historia de serveys prestats (qu'ell titulava simples expansions) que pot considerarse tant interessant y fins tant digna d'estudi com la professional que tant gloriosa y seriament deixa consignada.

Per ell tenia importancia tot quant podia solicitar el concurs intel·lectual. La presència de lo petit no el molestava perquè trovava sempre motiu per conduhirho a lo gran. En els últims anys de sa curta carrera desempenyava'l càrrech d'esculptor de l'Hospital, per la reproducció plàstica d'afeccions externes deformes.

Dominant tant com va sapiguer la sensibilitat de son cor generos, acabà per exercir el càrrech am tot l'interes y l'entusiasme de l'home científic, afaenyos de veure nous secrets en la Naturalesa; y parlava del *assunto* am tanta vivacitat com poc abans d'una demostració artística.

Repetim que l'artista era inspirat y correcte; l'home era correcte, complet, generos, inagotable; sembrant amor, era l'àngel de sa llar y aixis estimà an els germans y aixis cuidà com fill carinyos a la seva bondadosa mare tancantli els ulls un més abans de morir ell.... y ell va morir a la etat de 52 anys, en el punt just de la plenitut de la vida, llegant un món de recorts.

L'istoria de l'art patri guardarà y escamparà sa gloria. La tradició trasmetrà sas virtuts y guardarà las nostras llàgrimas.

JOSEP MASRIERA.

EL RENAIXEMENT DEL BAIX-ALEMANY;

INICIAT DE KLAUS GROTH

VISCA el regionalisme! Sens ell no hauria ressucitat la simpàtica figura de la noble Clemencia Isaura, ni hi haurien Jochs Florals, ni Reinas de la festa. Sens el regionalisme no existirian las melancòlicas poesías de Rosalía de Castro, ni el poema profund y atrevit de Jacinto Verdaguer *L'Atlàntida*, tant ple de figuras de l'antiguetat y de sublims pensaments cristians, ni totas aquellas composicions consagradas al Montserrat, a la Verge de Lluch, y a la dels Desamparats, aquellas poesías qu'aixamplan l'ànima com si sentíssim el cant de l'auba per munions parlotejadoras d'aucellets.

El *Renaixement català* demostrava que la llengua catalana, aqueixa germana gran de la castellana, té una expressió propia per tots els impulsos del cor humà, qu'ella és un cos articulat per l'esperit sencer, un vestit qu'escau be a tot pensament genuí, essent l'idioma català no sols còmic y burlesc, sinó també noble y sublim, y prestantse la seva manera de ser lo meteix pel plor que pel riure.

Exactament succeieix amb el baix-alemany, la parla del Nord d'Alemanya qu'es va escampar desde las terras bàlticas y las costas del Mar del Nord fins a l'Holanda. Igual qu'els catalans, els baixos alemanys tenen un cor ardent dintre el cos, un entusiasta alè dintre el pit, y la llengua d'ells reflexa en immortals cants tots els sentiments de l'ànima, el dol y la tristesa, la joya y l'orgull, l'amor y l'odi. Be ho ha demostrat per gloria del baix-alemany l'autor de *Quickborn*, Klaus Groth, el renovador de la llengua alemanya baixa, que per mor de la guerra dels trenta anys y del moviment literari iniciat d'Opitz havia de cedir el pas a l'alt alemany, qu'és la llengua actualment oficial. No podia trovar Klaus Groth cap forma més adequada per expressar el seu talent poètic qu'aquella hont son pensar y son sentir hi estavan més fundament arrelats, y am la qual havian parlat sempre els seus pares, y els seus mestres y amichs. Com la parla del almugaver, el baix-alemany no és un *patois* sinó una veritable llengua, y aixis com el català es parla en la França meridional, això és en el Rosselló, el baix-alemany es parla en la França del Nord, a Dunquerque. Igual que la llengua catalana, la baixa-alemanya tingué una literatura florent, havent tingut impresas desde la Reforma fins a la Guerra dels trenta

anys Biblias, devocionaris, còdices (La Carolina de Carlos V), obras mèdicas, històriques y dramàtiques. Allavors el baix-alemany dominava en el foro, en la càtedra y en la trona. Però lo que Felip V fou per la llengua dels trovadors, la guerra dels Trenta anys ho va ser pel baix-alemany, anant desapareixent tot l'interès per la llengua patria. Aquesta es trovava enfonzada en el somni de Llatze fins que va apareixe el Burns de Schleswig-Holstein: Klaus Groth deslligant la llengua del pages y desmentint el proverbi que diu; *Holsatia non cantat*. Figuras baix-alemanyas són el melancòlic Hamlet, el representant de la resignació, y la personificació del *humor*. Y això no és cap contradicció, perquè el *humor* no és altra cosa qu'el fruit més excelent de la resignació. Klaus Groth, el vell de la figura herculia, dels argentats cabells, de las galtes de color de rosa y dels ulls blaus, és el tipo del baix-alemany. Ho és per la seva figura y per la seva força de voluntat, per la seva ànima ardenta y el seu bon cor. Ell és un fill del poble, sent son pare pages y moliner. Klaus Groth va néixer el 24 d'Abril de 1819 a Heide Schleswig-Holstein, hont hi va viure son oncle y que conté tot lo característic d'un paisatge de brugueras, boscos, estanys y campas.

Desde criatura mantenia el comerç més íntim am la naturalesa tot fent torba y herba seca a l'estiu, mentres a l'ivern anava a la escola hont li ensenyavan el baix-alemany, mostrant el xicot tant de zel qu'a catorze anys en sabia més qu'el seu mestre. Després va entrar de secretari a l'administració parroquial del seu poble natal, obrintse nous horizons al seu esperit àvid d'apendre, en la biblioteca parroquial que contenia las obras de Shakespeare y de Goethe. ¡Quins plors més amarchs perquè ignorava el grech! Ansiós d'estendre el seu saber va aprendre el frances y l'ingles, feu els primers ensaigs poètics, y mancantli recursos pels estudis acadèmics va ingressar en el seminari de Tondern. Però això no el satisfeya: am l'aussili de sabis amichs es va dedicar a aprendre el llatí y el grech, el danes y el suec, l'italià y el vell alemany. Després es va encarregar de l'ensenyança de noyas a la escola de Hende, seguint consagrantse an els seus estudis predilectes. Però en 1847 renuncià an el seu càrrech per mor de poder preparar-se a una vocació més elevada.

Va començar per establirse en la solitaria isla del Mar Bàltic *Femaru*, a casa d'un amich, hont hi va passar sis anys ocupantse en estudis comparatius lingüístics. Allí portà a cap el seu plan de produhir en la llengua de la seva patria una imatge fidel de la vida complerta dels Dithmarschen, surtint l'any 1852 el seu *Quickborn*, quadro maravellos del món intellectual y exterior del seu poble.

No puch resistir la tentació de comunicar el troç d'una conversació entre el poeta y son pare: «Ya et planyo, pobre. Però val més que facis la teva obligació, fill meu, y déixat de poesia, que jo no puch arribar a compendre quina utilitat te aqueixa.—Yo us ho explicaré, pare meu estimat. Figureuvos que us troveu devant d'una ample fossa. D'aquêt costat no hi hà sinó àrida sorra, però de l'altre us solicita tot lo hermos.—Sent aixis doncs, hàs d'atravessar la fossa, no? Encare no m'és possible ferho, però ho desitjo amb ansia y *Deo volente* ho lograré.»

Y efectivament Klaus Groth ha atravessat la fossa y ha lograt ferse un gran poeta. ¿Quin és l'alemany que no ha saborejat am delicia el seu esquisit *Quickborn*? Els seus primers ensaigs portavan encare el segell de lo burlesc, però

aviat seguiren poesías elegíacas y baladas referents a las lluitas dels Dithmarschen contra els cavallers de Holstein.

El *Quickborn* de Groth va ser una font de delit per milers de personas y, lo qu'és molt més important, un aconeixement literari, el renaixement del baix-alemany. Ell devingué el devocionari del poble, que no hi cabia de goig davant dels accents màgics de la seva llengua patria, ell va penetrar fins als suntuosos salons del Palau de Windsor, llegintlo desde l'Emperadriu Frederic fins a sa mare la Reina Victoria, que posseïeix el baix-alemany com si fos una germana de Klaus Groth. El *Quickborn* disfruta de la meteixa popularitat a Alemanya qu'a Amèrica, hont els diferents dialectes baix-alemanys es van confondre acceptant el de Dithmarschen y hont las lletras baix-alemanyas floreixen tant que ja hi han fet néixere tres Il·lustracions. El Dithmarsch, que s'emporta a Amèrica el *Quickborn*, s'emporta amb ell la patria seva.

De 1855 a 57 va viure l'afortunat herald del baix-alemany a Bonn fentse amich amb els Timrock, Jahn, Brandis, Ernest Maurici Arndt y Dahlmann. Aquest últim va conseguir que fos nomenat «doctor honorari» el 27 de Janer de 1856, dihent d'ell el diploma qu'era el poeta «qui carminibus vernacula fontem reclusit atque ingenio arte eruditione patrii sermonis quasi pomerium protulit.» Desde 1857 que viu a Kiel, havent obtingut el càrrech de professor de l' Universitat en 1866.

Un dia quand el poeta es trovava en els Països Baixos, va sentir un noy que cantava la seva cançó *Min Moderssprak* (Ma llengua materna). El Rey Leopold de Bèlgica havia nomenat a Groth individu de l'Academia de la llengua Flamenca, però aquell noy el va honorar molt més encare nomenantlo poeta predilecte del poble.

No hi hà res tant difícil, en las arts y fora d'ellas, com la senzillesa, perquè de la senzillesa a la vulgaritat no hi va ni un milimetre. Be ho sap en Groth, las poesías del qual són totas al meteix temps senzillas y bellas.

Els flamencs lluitant en favor de la conservació de la llengua llur, el consideran llur company, els holandesos el nomenavan cosí, el catalans li dirian germà. A part del *Quickborn* qu'obtingué els aplaudiments de Gervinus, de Gustau Freytag y d'Alexandre d'Humboldt, va publicar Groth també *Cent fullas* contenint poesías escrites en l'alemany oficial, però no van poder enfosquir las sevas composicions baix-alemanyas, anque moltes d'ellas havian sigut posadas en música de l' eminent Joan Brahms. Seguiren las *Narracions* tituladas en baix-alemany *Vertelln*, las rimas infantils portan el títul de *Voer de Goern* (Pels nens), l'idili *Mestre Lamp y sa filla* y el poema *De Heisterkrog*.

El baix-alemany se compon de tres dialectes, el de Westfalia, el de Mecklemburg y el de Dithmarschen. Klaus Groth va escriure en aquest últim els seus cants, las cadencias dels quals guardarà sempre Holstein en las sevas tonadas populars. Frederic Reuter, en cambi, el que podriam dir el Dickens d'Alemania, escrigué en el dialecte mecklemburges. A. Reuter, qu'es divideix amb en Groth la gloria d'haver renovat el baix-alemany conquistant per ell esclatants honors literaris, li ha consagrat un capítul en el volum segon del seu *Walhalla*. De l'alt-alemany o alemany propiament dit han surtit també diferents dialectes: el rhenià, el suec y el saxó. Cada poble d'Alemanya té el seu dialecte especial. En el dialecte de la seva patria, Mülheim so-

bre el Ruhr, ha escrit bonicas poesías y novelas notables mon estimat mestre Enric Kühne, el cantor de l'inoblidable Reina Llaisa, el vell més trempat que dingú es pot figurar. El saludo tots los dias en els bulevards de Colonia en els quals és una de las figuras més populars y més simpàticas, y avuy li envio els meus afectuosos records y el testimoni de ma gratitut desde la cavallerosa Espanya, desde la noble Catalunya, hont hi hà una Taula Rodona de bardos paladins que fan consistir tota llur gloria en la cultura de la llengua catalana.

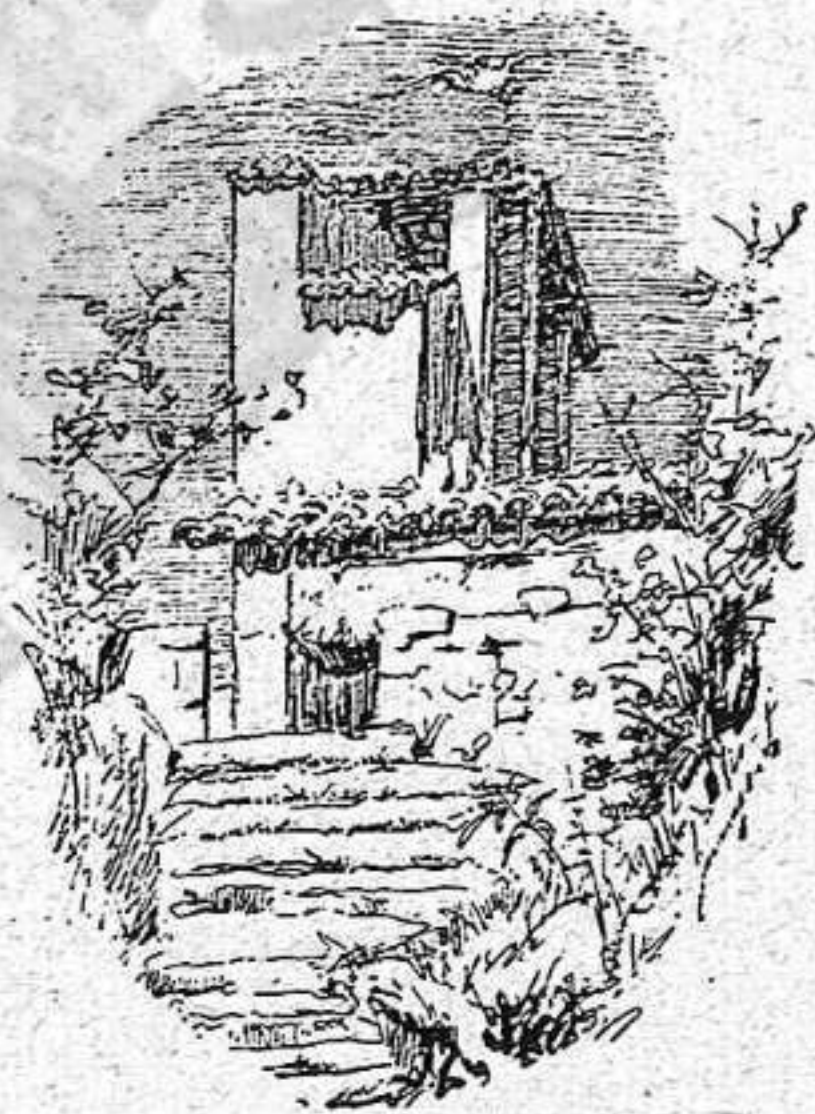
Amb el meteix orgull qu'el català estima l'idioma dels trovadors, l'alemany deu estimar el baix-alemany. Esclat etern d'aquêt és el *Heliand*, aqueix poema èpic tant venerable com ardit del sigle IX cantant la vida de Cristo segons els Evangelis. En el baix-alemany s'escrigué la famosa *Crònica de Colonia* de Godofred Hagen envers els anys 1277 y 1288. Monuments del baix-alemany són el Còdice denominat *Sachsenspiegel* y el *Cant del Rey Ermenric*. Glorias del baix-alemany són el poema èpic d'últims del sigle XV titulat *Reineke el renard* y las còmicas aventuras de *Enlsn spiegel*, qu'es basan probablement en un poema escrit en 1483.

Però els tresors més valorosos del baix-alemany són sens dupte las obras de Frederic Reuter y el *Quickborn* de Klaus Groth.

Jo també vaig tenir la felicitat de beure en un *Quickborn*, en una cristallina font, quand essent noy encare, saborejava am delit els bellíssims contes qu'en baix-alemany, en el dialecte de mon estimat Remscheid, me referia fa molts anys la meva santa avia (morta ja), Dorotea Fastenrath.

Colonia, 21 de Febrer de 1891

Joan Fastenrath

NECESSITAT DE LA FORMACIÓ

D'UNA SOCIETAT DE CONCERTS A BARCELONA

Las dificultats am què es trovan els teatres d'òpera italiana moderns són molt grans y cada dia ho seran més, tant que si no fan un cambi complet en el seu modo de ser, s'els farà difícilissim poder subsistir, portaràn una vida sumament lànguida. Més aquet cambi serà llarch y dificultos, ja que s'hà de reformar del tot el seu repertori, fentlo nou y d'obras d'un gènere y d'una escola completament diferent de las que s'hi representan avuy dia. L'antiga òpera italiana no satisfà ja el gust del públic pel seu caràcter superficial, exterior, sense tenir un sentiment veritablement dramàtic y humà. Els últims mestres italians, com Verdi, Ponchielli, Boito, seguint l'exemple de Meyerbeer, han vulgut fer un nou gènere, qu'exteriorment té un caràcter modern, més qu'en el fondo és tant fals com l'antich, havent perdut l'espontaneitat, la gracia y la frescura, qu'eran las úniques qualitats que feyan simpàtica l'òpera antiga d'estil italià. Els públics moderns volen un art més serio, més profundo y més dramàtic, volen sentir las obras dels grans mestres qu'han portat l'art musical per uns camins més amples. El drama líric, tal com l'han entès Gluck, Weber, Wagner, y en el que cada dia entran am més entusiasme els músics moderns, és l'únic art que pot satisfacer al públic d'avuy. Tot lo que no sigui portar el teatre d'òpera al verdader drama líric, més aviat o més tart, fatalment fracassarà.

An el públic de Barcelona, com a tots els que sembla com si tinguessin per obligació el tenir de sentir las òperas en italià, li serà encare més difícil el cambi de repertori, estant sempre lligat per las casas editorials d'Italia, que no li donaran més qu'òperas de mestres italians y sols de mestres d'altras nacions quan la necessitat els hi obliga: aixis veyem que mentres tota òpera moderna italiana d'un xic d'importancia és tot seguit feta aquí, ben ensejada, am bon decorat, y gran luxu de vestits, òperas com Lohengrin, Tannhäuser, Vascello Fantasma, Càrmen y La Bella Fanciulla di Perth, se fan a correuita y desastrosament presentadas. Aquet lligament d'haver de sentir sempre las òperas en italià, s'hauria de rompre, procurant qu'es cantessin en la llengua en què han estat escrites originalment. Per vence las dificultats qu'una reforma com-

pleta del teatre d'òpera presenta, es necessita de part dels que tenen la direcció del teatre una gran voluntat, una gran energia y un gran entusiasme per la música moderna, y de part del públic un coneixement y una educació musical qu'avuy no té el de Barcelona.

Per xò és cada dia més necessaria en aquesta capital la formació d'una societat de concerts. Fa uns dos anys qu'en Virella Cassañes va publicar a *La Vanguardia* una serie d'articlets titulats «Cartas á un filarmónico» en què ja defensava l'idea de constituir una societat de concerts, y en ells s'indicava la necessitat de que las autoritats hi dessin el seu apoyo. És efectivament molt difícil que la formació d'una societat de concerts surti únicament de l'iniciativa privada per las grans dificultats que presenta: es necessita molt temps abans no s'ha format una orquesta qu'interpreti be la música sinfònica y un públic suficientment instruit per compèndrela y saborejarla. Després, els pocs resultats que fins are ha donat el teatre del Liceu, fan encare desconfiar més de l'iniciativa exclusivament privada. Estudiant l'història d'aquet teatre, veyem que, lo meteix modernament, qu'ha caygut en una gran decadencia, com en las èpocas del seu més gran esplendor, s'hi han posat quasi sempre no més las obras que fàcilment han arribat a ferse vulgars y d'un èxit de moment, mentres quasi may s'hi han sentit las obras dels grans genis, d'aquells que quedan y que són com els punts de mira ahont s'ha de dirigir sempre l'art. Ben poc s'ha treballat per l'instrucció dels músics y per aixecar el nivell del gust del públic, més la veritat és qu'a una societat particular no se li pot exigir de fer cap sacrifici per l'instrucció del públic; això és obligació exclusiva de las autoritats, que deuen protegir y fomentar tota idea que pugui contribuir, no solament a sostenir y apoyar als artistes, sinó també a l'educació del públic en general.

Las autoritats de Barcelona, que no prestan apoyo moral ni material a cap empresa teatral, y que no poden ferho sense posarse en competencia amb el teatre del Liceu, podrien molt be contribuir per medi d'una subvenció a la formació y sosteniment d'una societat de concerts. A Alemanya, qu'és el país que fins avuy dia ha estat més avançat en música, todas las ciutats un xic importants tenen de propietat un teatre d'òpera y declamació y a més una gran orquesta que té per obligació de tocar en el teatre d'òpera y de donar cada any un cicle de grans concerts. A França, l'Estat, a més de sostenir quatre teatres, subvenciona tres societats de concerts a Paris sol, y en todas las grans ciutats de provincia els teatres d'òpera són sostinguts per l'ajuntament.

Una societat de concerts am l'apoyo de las autoritats y dels particulars tindria vida propia y medis suficients per no estar exposada a què al més petit contratemps fracassés, com ha succehit am todas las que fins avuy dia s'han format.

Llavors se podrien fer els concerts tal com s'acostuma avuy dia, ahont s'hi executa, a més de la música sinfònica per orquesta sola, sinfonías am coros, y ademés fragments de las òperas dels clàssics antichs, per cert poc coneguts a Barcelona, y de Wagner, Berlioz y molts dels músics moderns, que difícilment se podran sentir d'altre modo. Y els concerts prepararian al públic per compèndre per més endevant aquestas òperas en el teatre; ell meteix acabaria per exigir a las empreses que las possessin en escena. Sols am concerts aixis se lograrà segurament interessar a la massa del públic. Els concerts d'obras purament

orquestrals no es poden sostenir sinó en una ciutat ahont hi hagi un gran número d'artistas y d'aficionats molt intel·ligents, o que pugui contar, com passa en altres bandes, amb una alta societat que tingui la bona voluntat d'aburrirse un parell o tres d'horas, per seguir las corrents de la moda, escoltant una música que no enten.

Una altra de las ventatjas d'una societat de concerts, és qu'els músics del pais tindran un lloch ahont s'els podrà dar fàcilment protecció. Molts músics se queixan sempre de qu'en els teatres no s'els representa las sevas obras, més en l'estranger tots els músics qu'han arribat a ferse cèlebres en el teatre s'han fet primer coneixe en els concerts. Sent tant difícil actualment posar una òpera en escena, las empresas sols las donan quand, coneixent ja el públic el mèrit de l'autor, hi hà quasi seguretats de l'èxit, además de què l'autor qu'ha lograt ferse aplaudir en els concerts té amb això una garantia, dada la concurrencia escullida que generalment acostuma assistirhi.

Aixis, la Diputació y l'Ajuntament, amb un sacrifici que per ells és relativament petit, farian un gran be a Barcelona, qu'els agrahirian am gran entusiasme, els músics y aficionats a la música d'aquesta ciutat.

A. CORTADA.

CONFERENCIA

DONADA EN EL «CENTRE CATALÀ»

SOBRE L'ÚLTIM LLIBRE D'APELES MESTRES

SENYORS:

GL Centre Català m'ha honrat encarregantme que vingúes a parlar-vos d'una obra que li ha sigut dedicada per son autor: *La Garba*, qu'ha publicat recentment l'Apeles Mestres.

Mos títuls pera cumplir aquest encàrrech no poden ser més que ma amistat íntima amb el poeta y l'afició especial que m'inspira el gènere de poesia qu'ell sol cultivar. Jo espero, doncs, qu'aquella indulgencia qu'és de costum y fins de bona criança demanar sempre a tot públic, no hà de faltarme a mi en aquesta ocasió, en què tant l'haig de menester per la dificultat de cumplir am vosaltres y amb el llibre com úns y altre mereixen.

Si hagués de parlarvos d'una obra notable dedicada an aqueixa Societat per un desconegut, començaria per hont és natural qu'es comenci en aquestos casos: explicantvos els mèrits de l'autor, lo que ja ha fet y lo que té per fer; en una paraula vos cantaria sas alabanças desde el primer moment, procurant que passés a la vostra inteligencia la convicció que del valer del escriptor tingúes jo en la meva. Després vos faria potser una esposició entusiasta del llibre, reclamant per ell atenció y aplausos, y molt fora que vosaltres no em secundésiu per donarli primer aquella y últimament aquestos. Avuy no es tracta d'això. L'autor que vos ha dedicat sa obra és potser tant conegut de vosaltres meiteixos com de mi, que vinch a parlàrvosne; quand menys be coneixeu son nom y ja de temps. Lo cas és, doncs, diferent, y be pot dirse que fora rebaixar a l'autor y a mon auditori lo fervor d'aquell una presentació en regla. El Centre Català coneix y aprecia ben be a l'Apeles Mestres, y aquét no pot ja avuy parlar del Centre sense fondíssim agrahiment després de la generosa mostra de justícia que li donàreu aquella hermosa nit en què vostre estandart reposà en son balcó y las cançons de las Societats corals de Catalunya resonaren als peus de vostre estandart entre els aplausos d'una multitud. Nit de reparació

fou aquella, en què el Centre s'honrà a sí mateix al honrar a un dels nostres primers poetas, perquè res enalteix tant a qui els practica com aqueixos actes en què parla l'entusiasme per la bellesa y s'acallan las malas passions, que no deurian invadir may el terreno de l'Art. Vosaltres portàreu fins als indiferents els ecos d'una consoladora festa de la poesia; vosaltres féreu qu'aquesta arribés una vegada a la via pública pera deturar al distret passant y ferli veure com els pobles avançats estiman an aquells de sos poetas que li parlan al cor.

Si el Centre Català y l'autor de *La Garba* són, doncs, bons amichs a quins no s'hà de presentar mútuament, també en honor de la veritat pot dirse qu'el llibre que motiva aquesta conferencia no és pas dels que necessitan grans comentaris ni explicacions previas pera ser comprès y assaborit com ell mereix. En la portada que du, y elegantment dibuixada pel mateix autor, se destaca l'airoso figura d'una pageseta que porta sobre son cap una garba. Descalça, característicament arremangada la faldilla a l'estil de las pagesas catalanas, camina descuidada y com somiadora per entre mitj dels camps segats. Doncs be: veusaquí el llibre y veusaquí també, de passada, la musa habitual de l'autor. Pera enténdrel no es necessita més, per lo general, que saber (però saberho be) lo que són camps, y espigadoras, y espigas, y rosellas, y magestuos cel blau. No es necessita més que saber lo qu'és Naturalesa y també un xic lo qu'és Art. Sa musa no ha cursat en més Universitats qu'en l'*Alma Mater*, la que, com ell diria, té per sostre el cel, per columnas els arbres, per bancs las rocas, rentadas per la pluja y recremadas pel sol. Però de més a més sa Musa ha sentit moltes cançons, las ha estudiadas nit y dia, y avuy sap perfectament com s'hà de fer per treuren una de ben arrodonida y armoniosa. Per això, quand ella canta, son cant sol ser clar, transparent y al meteix temps dolç y refrescant com una marinada.

En aqueixa *garba* de poesias qu'avuy l'Apeles Mestres recull y vos ne fa present, l'autor no és sempre aquell poeta de la Naturalesa que tots sos lectors coneixen y que per això ofereix un caràcter ben propi, ben original. Com si hagués vulgut provarnos que la pageseta de què havem parlat, treta del mitj dels camps y portada a vida ciutadana podria, ser també una gentil senyora (com en aquells rondallas de pastoretas que s'han casat am princeps), l'ha fet anar alguna estona per camins que no són pas els qu'ella té més trepitjats, aquells qu'ella sap de cor y en els quals nosaltres li sabem an ella. Aqueix doble aspecte en el que s'ens mostra avuy l'autor dels *Idilis*, afegeix major interes a son últim llibre y fa que sigui un d'aquells en què millor poden veures las diversas tendencias y aptituts de sa inspiració, qu'és una de las més típiques y curiosas que té el catalanisme, apart de l'importancia qu'és de justicia concedirli. Per això és que sense pressa ni recança vaig a molestarvos una estona deixant a mos dits furgar per las interioritats d'aqueixa *garba*, are en busca de la viva rojor d'alguna rosella, are cercant l'or y el gra d'alguna espiga; perquè espigas y rosellas diu l'autor qu'ha posat en son llibre, fentne d'aquêts dos noms dugas clasificacions de què haurem de parlar sovint. Al furgar en aqueixa *garba* de poesias, ni vosaltres ni jo hem d'esser els crítics implacables que van en busca de defectes. Uns y altres hem vingut aquí com se va al camp en gratas excursions: a cullir flors y no espinas. Més qu'el paper de crític, tòcam, doncs, aquí el d'expositor del llibre, el de comentador de sas bellesas, y això és, doncs, lo que vaig a fer.

Senyors, en *La Garba*, lo meteix qu'en las otras obras de l'autor qu'han precedit an aquesta, no busqueu aquella classe de bellesa qu'el catalanisme ha conseguit o intentat moltes vegades y que té més caràcter oratori que pura y genuïnament poètic. *La Garba* és més pera ser llegida y admirada en el silenci de casa vostra que pera aixecar aquí tempestats d'aplausos am retronants estrofas, dat el cas que d'ella s'hagués de donar lectura. Si alguna de las composicions que la forman ofereix aquelles qualitats especials que semblan més adequadas pera ferse aplaudir per un auditori numeros, és més per excepció casual que per propòsit deliberat de l'autor. Precisament lo contrari d'això és lo que estem més acostumats a veure a Catalunya y a tota la nació de què venim formant part. Nostras poesias solen esser escrites, moltes vegades, pensant ja qu'hàn d'esser llegidas devant d'un públic y que fora poc honros pel lector que aquêt las aplaudís fredament al final en lloch d'interrómprelas sovint am repentinas flamaradas d'entusiasme. Altras passaren de la imaginació al paper sols mogudas per l'esperó d'algun certàmen a què el poeta pensava concórrer. D'aquí certa afició innata en nosaltres als cops d'efecte, a la grandesa real o simulada, a apoderarnos prompta y repetidament de l'imaginació del qu'ens escolta, y obligarlo, casi per sorpresa, a admirar y aplaudir. Quand en mitj d'aqueixa tendencia qu'ens domina apareix un autor que dia tras dia insisteix en escriure com si no fos més que pera sí mateix, cuidantse sols d'apuntar sobriament y am senzillesa la nota estètica per ell fundament sentida, desdenyant afanys de grandesa y, per lo contrari, enfonzantse per complert en las oblidades y fresquíssimas deus de lo delicat... quand això succeheix, ¿que té d'extrany que aquest home costi un xic d'esser entes, que lo nou del cas nos faci preguntar a nosaltres meteixos en els primers moments si és que l'autor ignora els camins dels altres o be que sap drecheras millors que las que nosaltres coneixiam? Dich tot això perquè és precis ferse càrrech de què las poesias d'En Mestres respiran en una atmòsfera especial y propia, si no s'hà d'esser injust amb ellas, si s'hàn de paladejar sense prevencions que, després de tot, no tindrian cap rahó de ser. Prenguem com a exemple *La Garba* y fixemnos en las composicions que portan els títuls de *Soleyada* y *Nota de tardor*. Com una y altra són molt breus, podrem llegirlas per complert. Veusaquí, doncs, la primera:

El sol bat sobre els camps. Las corretjolas
obrint sos ulls morats guaitan en torn,
y abraçan las espigas am sos braços
engalanats de flors.

El sol bat sobre els camps. Acompassadas
brandan al buf ardent del ventijol,
se besan las espigas y rosellas,
cugulas y llacsons.

El sol bat sobre els camps. Tot brunz, tot vibra
y entona am veu solemne una cançó;
la cançó de la vida y la esperança
teixida am raigs de sol.

El sol bat sobre els camps. Y aucells y plantas
y ovelles, brumarots y papellons
me saludan al vèurem y em convidan
a cantar sa cançó.

Veus aquí are la segona composició o siga la *Nota de tardor*:

Per la vinya bremada y solitaria
passava aquêt matí:
recargolantse els pàmpols d'or y grana
deyan quelcom de trist.

Dels sarments arrugats, caiguts en terra,
no penjava un gotim;
de cap a cap de vinya ¡ni una abella,
ni una cançó d'Estiu!

De sopte una oreneta enderrerida,
desterrada del niu,
ha passat a frech d'ala per la vinya,
ha xisclat... y ha fugit.

Jo voldria, senyors, que no semblés que tracto d'imposarvos mas opinions ni que vuy obrirvos els ulls a bellesas per vosaltres no vistas ja tant be com per mi meteix... però, aixis y tot, ¿sentiu l'importancia d'aqueixa classe de poesia qu'a un lector distret o poc artista podria semblar insignificant? ¿Vos imagineu aquêts dos quadros pintats per l'autor am quatre cops segurs, armoniosos, magistrals? ¿Compreneu que dintre de la brevetat d'aqueix gènere de poesia hi hà molt més coneixement, molt més domini de l'art d'escriure, qu'en moltes obras interminables, diluidas y que, usant el símil d'un autor illustre, podrian compararse an els claus disseminats sobre una paret, que, clavats am pacient esforç en ella, ocupan molt lloch, però qu'arrencats d'allí vos cabrian de sobras en el palmell de la mà? Jo os confesso que, a pesar de tota ma indestructible afició pels versos, al llegir devegadas certas composicions he hagut d'admirar molt més la paciència de qui las ha escritas que l'art y las ideas que contengan, y això que no em refereixo a obras d'aquellas que no han rebut ni han de rebre may aplausos. Per aquesta rahó, entre otras, soch tant partidari de la classe de poesia a què perteneixen els dos quadros de què vos parlo, perquè és com el grapat de claus presentat oberta y francament en el palmell de la mà, no disseminat artificialment en una extensió que, al cap d'avall, ocupa, però no omple. El mèrit y la dificultat del gènere estan en què pera fer efecte aixis, presentats en un grapat, els claus han de ser d'or. Doncs be, en el cas qu'ha motivat aquesta digressió, com en molts altres que figuran especialment en son volum de *Cants íntims*, l'Apeles Mestres crech jo qu'ha treballat sobre d'or, or fi, delicat, qu'abulta y pesa poc, com ún d'aquells calats primorosos de l'art xino, però que no està a l'alcanç de la primera mà que s'atansi a agafarlo. Tant la *Soleyada* com la *Nota de tardor* són dos miniaturas felixas, de procediment heinià y formant un poètic contrast: la una és un cant de vida, l'altra és un cant de mort; la primera un himne, la segona una elegía; però en

totas dugas l'assumpto, el fondo, ve a ser sempre el meteix: la Naturalesa, are trionfant y vestida de festa, are decaiguda y endolada.

El sol bat sobre els camps. Tot bronz, tot vibra
y entona am veu solemne una cançó;
la cançó de la vida y l'esperança
teixida am raigs de sol.

Aixis diu la *Soleyada*, donantnos la sensació placentera d'un dia d'estiu, serè y lluminos.

Per la vinya bremada y solitaria
passava aquêt matí:
recargolantse els pàmpols d'or y grana
deyan quelcom de trist.

Veus aquí are la nota elegíaca, aumentada encare més amb el misteri y vaguetat d'aquesta altra estrofa am què es termina la *Nota de tardor*:

De sopte una oreneta enderrerida,
desterrada del niu,
ha passat a frech d'ala per la vinya,
ha xisclat... y ha fugit.

¿Endevineu en aqueixa volada y en aqueix crit de l'oreneta els poètics funerals de la Naturalesa morta? ¿Y no té més força y més poesia tot això expressat vaga y breument com està que no en formas mes diluidas y precisas?

Agrupacions semblants a l'anterior poden ferse en *La Garba* am varias de las poesías que la forman: ja ofereixen unas cert *esprit* sarcàstic digne de Heine, ja otras són eminentment musicals amb un fondo idílic; are presentan tendencia social o relligiosa, are són francament íntimas y amorosas o be s'acostan un xic a l'apòlech per lo que tenen de simbòlicas certas historias de flors y d'insectes que l'autor imagina. ¿Voleu exemples? Escolteu, doncs:

EL MILLOR AMICH

Tinch un bon amich dalt de la montanya,
qu'és potser de tots el millor amich;
és un llibre obert que jamay enganya,
és el més fidel y és el més antich.

Quand montanya amunt encamino els passos,
tot meditació, tot reculliment,
tant bon punt me veu ja m'allarga els braços
y amb humilitat me fa acatament.

A la vora d'ell vaig corrents a assèurem,
jo li dich mos dols y mos somnis d'or;
quand me veu pen os canta per distreurem
y al sentir son cant se m'alegra el cor.

A l'Estiu és dolç, a l'Hivern no gaire,

però és sempre grat, sempre armonios;
 ell me traduheix lo que canta l'aire
 y els aucells del bosc volant dos a dos.

M' ha ensenyat més ell, am sa bonhomía,
 qu'el primer pedant d'Universitat;
 ell m'ha ensenyat art y filosofia
 y algun rudiment d'immortalitat.

Tinch un bon amich, hoste de la serra,
 qu'és de tot el bosch l'arbre més antich;
 afrontant el cel y arrapantse en terra
 és el més fidel y millor amich.

EL PASSEIG

Fangos y encatifat de fullaraca
 el passeig ha callat;
 com un exèrcit espectral, s'adreçan
 els arbres vigilants.
 Brunzint entre las branca malalticas
 el vent, d'aquí, d'allà,
 redobla en l'avinguda solitaria
 son clamor discordant.
 Y els arbres a son pas, am ronc murmuri,
 torcentse de mal grat,
 li fan acatament, com a un monarca
 los flagellats vassalls.
 En tant, arrecerats entre las socas,
 els insolents fanals
 li fan una llengota per saludo
 y el vent passa de llarch;
 passa de llarch indiferent—be ho sembla—
 més no obstant, al passar,
 prova el vent d'apagarlos... y am més força
 llengotejan els flams.

Amb aqueixas dugas composicions heu vist ja mostrás d'aquell sabor agre-
 dolç de las poesías de Heine, d'aquell fons qu'ellas solen tenir, ja melancòlic,
 ja sarcàstic, y al meteix temps també, d'aquella forma en què brillan l' enginy
 y la gracia. Permeteume are qu'us diga que, per qui conegui íntimament a l'au-
 tor, aqueixas composicions no són dos jochs de l'imaginació y de la ploma sinó
 dos troços d'ànima, dos troços de la vida del poeta. Aquell arbre amich és ver-
 daderament per ell l'amich de qui ens parla; aquells fanals y aquell vent que pro-
 va d'apagarlos són el símbol exactíssim de sa historia d'escriptor, que no és més
 qu'una nova edició de la mala obra que ve perpetuantse sempre en totas las
 literaturas. És una historia antiga en qu'és condensan totas las miserias y pe-
 titesas humanas, historia que sol entretenir sempre als espectadors, però qu'en-
 venena molts moments de la vida de l'actor. No obstant, sembla necessitat
 constant de la vida literaria: és la lluita per l'existencia y la lley del més fort,
 del més apte, aplicada a l' esfera literaria, com s'aplica també, sempre, a totas
 las manifestacions de la vida.

¿Voleu sortir are d'aqueixas regions en qual fons hi hà núvols y boiras qu'enterboleixen la llum? Refresqueuvos l'esperit amb aquesta *Non non dels papellons*, de caràcter eminentment musical y de dolça tendresa:

I

Dormiu, dormiu, papellons d'or;
ja s'ha adormit l'última flor
sobre son llit de molsa.
Papellons d'or, dormiu, dormiu;
las nits són curtas a l'estiu
y la dormida és dolça.

II

Pareu el vol qu'el sol se pon,
el grill vos canta la non-non
gronxantse en una espiga;
dormiu en pau qu'el rossinyol
ja us cridarà tantost el sol
sobre las planas riga.

III

Dormiu en pau; passeu la nit
demunt d'un càlzer recullit
hont una flor somia
en las caricias y els petons,
en el bronzit dels papellons
que l'han besada al dia.

IV

Dormiu pensant qu'al pic del sol
igual qu'avuy pendreu el vol
que tantas flors anyoran;
dormiu pensant que no hi hà hivern,
qu'el cel és blau, l'estiu etern.....
y que las flors no moren!

V

Dormiu, dormiu, papellons d'or;
ja s'ha adormit l'última flor
sobre son llit de molsa.
Papellons d'or dormiu, dormiu,
las nits son curtas a l'istiu
y la dormida és dolça.

Si aqueixa nota suau no us bastés, després de las anteriors, per pintar al poeta en sas diferentas tendencias sentiuli fer al costat de sos crits de lluita l'o

següent qu'és una valenta professió de fe optimista, reveladora de tot un caràcter:

És el matí del diumenge
Els fidels devotament
menan al temple sos passos
per encomanarse a Deu.

Al temple hont jo m'encamino
som ben pocs els que hi pujem;
no van fabricarlo els homes,
qu'el fabricà Deu meteix.

Té las voltas de fullatge,
per columnas alts pibets,
per bancs las rocas molsosas,
per llantias milers d'estels.

Té incencers en cada planta
que no agotan may l'incens;
és obert de nit y dia,
dia y nit hi és present Deu.

Y las fonts y las cascadas
y els mastrals y els aucellets
són els celebrants y acòlits
que l'exaltan reverents.

La pregaria qu'el bosc canta
de boca de Deu la té;
Deu li ensenyà el primer dia
per cantarla eternament:

«Bondat suprema, infinita,
Ser qu'ens has dat el teu ser,
qu'omplés de fullas els arbres
y d'estels el firmament;

¿Què hi fa que caigan las fullas
si l'arbre en brotarà més?

¿Què hi fa que l'arbre s'assequi
si el bosc reverdeix potent?

¿Què hi fa qu'el bosc també es perdi
si la montanya no es pert?

Y ¿què hi fa qu'el mon s'esondri
si és tant gran el firmament!»

Hem buscat ja prou *rosellas* en *La Garba*, perquè tal volta ma incansable curiositat vos cansaria a vosaltres. Pera què l'anàlisis siga més complert ens manca encare, no obstant, cullir varias *espigas* y rompre sos grans y contemplar la suau rojor del blat ple de promesas.

En mon concepte las millors composicions de la serie anomenada *Espigas* en *La Garba* són las que portan els títuls de *Job*, *Tres fetxas*, *En la tomba de Heine*, *A Gillem II emperador d'Alemania*, y *Fraternitat*. Crech també que són las que millor caracterisan la secció. En totas, si s'exceptua el petit cicle *Tres fetxas* s'hi nota certa amplitut, certa grandesa d'assumptos y de formas qu'ofereix viu contrast am las qu'hem anat examinant en el grupo de las *Rosellas*. Vègis sinó aquêt començament de *Job* que sembla d'altre poeta distint del

qu'ha cantat *La non-non dels papellons* y ha escrit la *Nota de tardor* y la *Soleyada*:

I.

Tres mil camells per mos sorrals corrian:
mil bous feixuchs, arrossegant la rella
dòcils al jou, de sol a sol llauravan
mos fèrtils camps y assoleyadas comas,
y a mil someras de robusta esquena
mos prats en flor davant tot-temps pastura.

Més ay, un jorn vingué ¡jorn de las iras!
De mos camells s'ensenyorí Caldea;
calçinà mos pastors y mas remadas
foch del Senyor que devallà en mal-hora,
y una ventada, del avenc eixida,
de mon hereu enderrocà la casa
hont s'esbargian congregats en festa
mos fills, mos nets, mas esperanças totas,
ma darrera riquesa... ma nisaga!

II.

¡Senyor de terra y cel, benehit sias!
Aquestas mans qu'en oració t'he alçadas
han esquinat ma esplendorosa túnica
y han arranat ma cabellera verge.

Com t'ha plascut s'han consumat las cosas;
Tu, que tot m'ho has donat, Tu m'en despullas:
nu de tot drap m'ha concebut la terra,
nu de tot drap a-sas entranyas torni,
Senyor de terra y cel...benehit sias!

Magestat semblant a la d'aquestas estrofas se nota en tota la poesia, qu'ha rebut molt d'aquell alè grandios de la Biblia en què va inspirarse. Varias de sas imatges són las meteixas del *Llibre de Job*, però l'habilitat de l'autor ha sapigut convertirlas en sustancia propia donantlashi cos y vida nova una vegada més. Per tot això, per son to magestuos ja esmentat y fins per sa intenció, *Job* és una d'aquellas composicions que no poden llegirse amb ulls indiferents y que demostran qu'el cantor de la Naturalesa riolera y tranquila pot serho també de las lluitas y miserias de la vida que res tenen d'idílicas. Be pot atrevirse a intentarho qui a més de *Job* ha escrit en un moment d'indignació *A Guillem II, emperador d'Alemania* y en altre moment d'entusiasme ha donat brillant forma a l'himne *Fraternitat*, qu'és magnífic, caloros y breu com hán d'esser els bons himnes. Per sa meteixa brevetat y perquè em sembla convenient per el catalanisme que en ell ressonin aqueixos accents de català que, sens deixar de serho, s'anomena molt alt cosmopòfita y home modern, permeume que vos llegeixi per complert l'himne *Fraternitat*.

I.

La nostra patria és gran, la nostra Patria és bella;
podran morir sos fills, la Patria no mor may;

per ella nostres cants, tot nostre amor per ella.
qu'és lliure com la llum y eterna com l'espai.

II.

La nostra Patria és gran; ni fitas ni fronteras
jamay en son orgull cap rey li ha senyalat;
hi brunzen els pibets, s'hi gronxan las palmeras
y pradas y sorrals hi dormen de costat.

III.

Jamay s'hi pon el sol; tantost una montanya
transposa l'últim raig, ja sobre un'altra riu;
tantost deixa una mar, un'altra mar ja banya;
tantost un niu adorm, desperta un altre niu,

IV.

La Patria té una lley qu'a tots sos fills governa:
iguals hem nascut tots, tots nos dihem germans;
la llengua que parlem és una y és eterna,
cantem un cant d'amor y ens estrenyem las mans.

V.

La Patria té un sol Deu qu'ens va donar un dia
per vence, la rahó, el cor per anhelar;
qu'ens va cridar: «¡Avant! ¡Humanitat, fes via!
el temps va al devant teu y el temps t'hà de jutjar.»

VI.

Y caminem d'acort amb el sublim desfici
d'arribar junts un jorn—¡qui sap, potser demà!—
al cim d'aquêt camí de lluita y sacrifici
que cap dels qu'avuy són tal volta no veurà.

VII.

Més tant se val ¡marxem! La Patria, nostra mare,
am rosas y am llorers la ruta ens va marcant;
cert és qu'anem cayent y estem molt lluny encare,
¡què hi fa! derrera els morts uns altres s'alçaran.

VIII.

La nostra Patria es gran, la nostra Patria és bella;
és lliure com l'espai y és vasta com el mon;
el fraternal petó qu' al néixer rebem d'ella
ressoni en cada pit y esclati en cada front.

(S'acabarà.)

RAMON D. PERÉS

TEATRE CATALÀ

ROMEA

LA RONDALLA DE L'INFERN, *drama en tres actes y en vers de FREDERICH SOLER, estrenat el dia 5 de Febrer.*

Un altra prova patent de l'entusiasme del nostre autor pel gènere descabellat d'Echegaray.

Aquêt és un drama lúgubre, d'efectes preparats, y en què l'espectador escolta mortificat l'eterna qüestió de què es tracta en totas las escenas: la persecussió de la reina. No hi mancan de tart en tart raigs de talent propis de l'autor; també en general està be d'època.

Els actors se trastornan, ploran, s'enrabian, interpretant a maravella l'original.

NOVETATS

MAGDALENA, *drama en 6 actes y 10 quadros de A. FERRER Y CODINA, estrenat el dia 19 de Febrer.*

Gaire be tots els que s'han ocupat d'aquest espectacle, han dit que l'obra literaria sembla sols feta per donar lloch a l'exhibició de decoracions y trajos. Aquesta apreciació quasi general ja dona idea de la deficiencia de l'obra. Els personatges entràn, diuen vulgaritats de llenguatge, heretgias d'època y s'entornan, sens haver deixat rastre d'un caràcter ni d'una passió humana.

El decorat en el qu'han pres part notables pintors escenògrafos ha tingut tot el caràcter d'una manifestació artística. Hi hân algunas exageracions arquitectòniques. Els trajos, del Sr. Labarta, be.

Els actors, am prou feinas passadors.

BIBLIOGRAFIA

Jesus Infant.—BETHLEM per MOSSEN JACINTO VERDAGUER.—Barcelona. Tip: La Il·lustració á càrrech de F. Giró. 1691.

Un vol. de 16 per 9 cm. y 92 pàgs., 1 pta.

Seguint a *Nazareth* y formant part dels tres llibres de què hà de constar *Jesus Infant*, conté aquêt varias composicions ja publicadas, y varias de novas, saturadas totas d'aquella delicadesa fàcil y popular, que tant be ha sapigut apropiarse a sas darreras produccions l'insigne autor dels *Idilis y Cants Mistics*.

VICTOR BALAGUER... LO ROMIATGE DE L'ANIMA.—Barcelona. Lopez editor, llib. Espanyola.—1891.

Un fasc. de 22 per 14 cm. y 64 pàgs., 1 pta.

Veus aquí una flor rumbejant y vistosa més sense flaire com las que solia produhir la literatura de fa mitj sigle. Un poema-somni, l'ànima del autor que pega

volada pera aturarse tres vegadas (a Barcelona, a Montserrat y al Pireneu) y donar lloch a tres composicions que cap enllaç tenen entre sí.

Una obra aixís llegida, are, sense aguantar la tessitura del cas ni girar melosament en blanc los ulls en alguna estrofa, no fa l'efecte. La gran acumulació d'epítets y frases laudatorias, fadiga; la deixadesa de la forma y sos capritxos retòrics no satisfan.

En el *Romiatge de l'Anima* hi hà tota la exhuberancia poètica de las primeras obras de Balaguer.

Obras completas del doctor D. MANUEL MILÁ Y FONTANALS... Coleccionadas por el Doctor D. Marcelino Menendez y Pelayo... Tomo tercero. Estudios sobre historia, lengua y literatura de Cataluña.— Barcelona, Librería de Álvaro Verdaguer, Rambla del Centro, 1890.

Un vol. de 22 por 14 cm. 566 pág. 8 ptas.

Aquêt serà sens dupte un dels tomos més interessants de la colecció, ja qu'enclou una serie de treballs qu'estavan disseminats en diverses publicacions d'aquí y de fora.

Els estudis que sobressurten són especialment els de caràcter literari; aixís se saborejan de nou y am guíst els qu'en la *Revue des Langues Romanes* y en els *Jochs Florals* publicà sobre poetas antichs catalans.

LLIBRES CATALANS O D'INTERES PER CATALUNYA, PUBLICATS DURANT L'ANY PASSAT Y DELS QUE PER ALGUN CONCEPTE NO S'HA DONAT COMPTE EN L'AVENÇ.

HISTORIA, ARQUEOLOGÍA, BIOGRAFÍA.—Los dietarios de la Generalidad de Cataluña por José Coroleu.—Barcelona. Tip. de *La Vanguardia*, Barbará, 16 bis, 1889. Un vol. de 16 per 12 cm. y 336 pags.

Interessantíssima publicació per l'estudi de las més agitadas èpocas de nostra historia en els sigles xv y xvi. Si be és sensible no s'haja publicat el text original, no deixan de tenir bastant valor las notas am què l'ha acompanyat el Sr. Coroleu. Se reproduheixen las vinyetas dels còdices. L'haverse publicat en un periòdic diari no és prou disculpa per las erradas que s'hi troban.

—Una visita al Castell de Cartellà, per Joaquim Botet y Sisó. —Barcelona. *La Il·lustració Catalana*, 220, Gran Via.

Un fasc. de 20 per 13 cm. y 46 pàgs., ilustrat, 1 pta.

Monografia notable, com tot lo del autor.

—Travalls llegits en la Sessió Necrològica dedicada per la Lliga de Catalunya, a la memoria del mestre en Gay Saber Francesch Pelay Briz (15 de Desembre de 1889).—Barcelona, Imp. *La Renaixensa*, 1890.

Un fasc. de 14 per 16 cm. y 60 pàgs.

Conté una bona tria de las poesías de Briz, un discurs catalanista d'En Guimerà y una mitjana biografia d'En Riera y Bertran.

—Sessió Necrològica—conmemorativa del XXI aniversari de la proclamació de Mestre en Gay Saber En Francesch Pelay Briz. Celebrada per lo Centre Català lo dia 10 de Maig de 1890.

Un fasc. de 32 per 22 cm., 16 pàgs. y un bon retrato.

- Curiosa biografia de Careta y Vidal; varias poesías y pocas de bonas.
- LLINGUA.**—Ch. de Tourtoulon. Des dialectes, de leur classification et de leur delimitation géographique. (Soc. des Langues Romanes.)—Paris. *L. Maisonneuve*. 25, Quai Voltaire, 1890
Un fasc. de 23 per 14 cm. y 60 pàgs.
- Notes sur le Chansonnier Provençal de Saragosse, par A. Pagès. (Extret dels Annales du Midi).—Toulouse, *E. Privat*, 1890.
Un fasc. de 25 per 16 cm. y 22 pàgs.
- POESIA.**—Claudi Omar y Barrera. Poesías.—Mataró. Est. de Feliciá Horta, 1890.
Un vol. de 19 per 13 cm. y 144 pàgs., 2 ptas.
En general són composicions de certàmen, abundant los motllos vells; però no hi manca sentiment y alguna qualitat de forma.
- Aplech de Poesías publicadas en *Lo Catalanista*.—Volúm III.—Sabadell. Imprenta y lit. de Joan Comas Faura, c. de Capmany, 18. 1890.
Un vol. de 22 per 16 cm. y 172 pàgs.
És bona la idea del setmanari de Sabadell, de fer anualment un àlbum poètic català. Entre composicions d'escàs mèrit, n'hi hà d'autors de nota y algunas de bonas. Basta dir que «*Lo Catalanista*» sol reproduhir las mellors qu'es publican, per creure que son recull pot donar fins a cert punt una nota un poc justa de lo que dona cada any la musa catalana.
- La Bisbal.—Certàmen Literari de 1890.—Barcelona, La Academia, 1890.
Un fasc. de 22 per 15 cm. y 106 pàgs.
És reduhit y de lo millor qu'es fa en questió de certàmens, encare que hi abundan tots els defectes propis del gènere.
- TEATRE.**—L'incendi de Manresa. Drama en tres actes y en vers, original de M. Fins y Palá. Estrenat ab aplauso en lo Teatre Conservatori de Música y Declamació la nit del 4 d'Agost de 1889. (Edició costejada per l'Excm. Ajuntament).—Manresa: Est. de Joseph Abadell, plassa del Om, 2. 1890.
Un fasc. de 21 per 13 cm. y 96 pàgs, 2 ptas.
- La Sala d'espera. Comedia en un acte y en prosa, original de Angel Guimerá. Estrenada en lo Teatre Catalá, instalat en lo de Novetats la vetlla del 2 de Desembre de 1890.—Barcelona: La Renaixensa.—1890.
Un vol de 19 per 12 cm. y 58 pàgs., 1 pta.
- Qui mes mira... Joguina en un acte, y en vers, estrenada en lo Teatro Catalá, instalat en lo de Romea, la vetlla del 14 Octubre 1890.—Barcelona. E. Puig. Plassa Nova, 5.
Un fasc. de 21 per 13 cm. y 36 pàgs., 1 pta.
- Un dinar á Miramar. Comedia en un acte, per Joseph María Pous. Estrenada ab éxit extraordinari en lo Teatre Catalá, instalat en lo de Romea, la nit del 4 de Mars de 1890.—Barcelona. Tip. Espanyola.—1890.
Un fasc. de 21 per 13 cm. y 20 pàgs., 1 pta.
- Bon Jan qui paga. Idili en un acte y en prosa arreglat á la escena catalana per Ernest Soler de las Casas y estrenat ab brillant éxit en lo Teatre Catalá, instalat en lo de Romea, la nit del 5 d'Octubre de 1889.—Barcelona. E. Puig. 1890.
Un fasc. de 21 per 14 cm. y 32 pàgs., 1 pta.
- Lo Follet. Pessa en un acte y en vers, original de Joan B. Mombrú.—Barcelona: Tip. de Joseph Cunill, Baixada Viladecols, 2 bis. 1890.
Un fasc. de 21 per 13 cm. y 38 pàgs., 1 pta.
- Lo Padri. Idili en un acte y en vers. Estrenat en lo Teatro Catalá (Romea) la nit del 10 Desembre de 1889.—Barcelona: Llibr. d'Eudalt Puig.—1889.
Un fasc. de 20 per 13 cm. y 32 pàgs., 1 pta.
- CATALANISMÉ.**—Cartas catalanistas publicadas en *La Aureneta* de Buenos Aires.—La Catalana. Imp. de J. Puigventós, Dormitori S. Francesch, 5. Barcelona.

- Un fasc. de 21 per 15 cm., y 15 pàgs.
- Discurs del President del «Centre Escolar Catalanista» de Barcelona, D. Enrich Prat de la Riba, llegit en la Sessió inaugural del Curs de 1890 á 1891.
- Un fasc. de 24 per 17 cm. y 8 pàgs.
- Associació Catalanista d'Excursions científicas. Acta de la Sessió pública inaugural del any 1890.—Barcelona. Imp. La Renaixensa. Xuclá, 13, baixos. 1890.
- Un fasc. de 23 per 16 cm. y 54 pàgs.
- Conté una detallada *memoria* del Secretari F. Carreras Candi, per la qu'es veu lo treballosa qu'és la vida de las associacions que, com aquesta, tan bon zel demostran per lo de la terra: y un discurs del president F. Ubach y Vinyeta qu'aplaudim de veras.
- Solemne sessió que pera presentar lo Programa Polítich del Centre Catalá, tingué lloch lo dia 28 d'Abril de 1890.—Barcelona: Estampa de Víctor Berdós, Molas, 31.
- Un fasc. de 26 per 18 cm. y 24 pàgs.
- Conté el discurs d'En Fred. Soler, el Programa (del qu'es devia fer més cas del que s'ha fet) y el discurs de gracias del Sr. Lasarte.
- MISCELANIA.—Calendari Catalá pera l'any 1891 publicat per la Lliga Regional de Manresa.—La Catalana: Imp. de J. Puigventós, Dormitori de S. Francesch, 5, Barcelona.
- Un fasc. de 21 per 15 cm. y 94 pàgs., 1 pta.
- Conté escrits de varis autors: és curios lo santoral català del Sr. Capella.
- Resposta del Centre Catalá, segons dictamen de sa secció de Foment, al qüestionari pera la informació pública referent á las obras que convenen efectuar pera la terminació y engrandiment del Port de Barcelona.
- Un fasc. de 27 per 19 cm. 8 pàgs. y 1 plano.
- Sociedad de Salvamento de Náufragos. Junta de Barcelona.—Barcelona: Ramírez. 1890.
- Un fasc. de 11 per 8 cm. y 32 pàgs., enquadernat.
- Enclou la traducció catalana del tractament de las personas que semblan ofegadas.

NOVA

S'ha tornat a remoure l'idea d'obtenir que la Diputació provincial de Barcelona estableixi en l' Universitat nostra, amb el caràcter de lliure, una càtedra de Dret Català. A l'efecte han sigut presentadas a la nostra corporació provincial moltes esposicions per part d'entitats importants corporativas de la nostra regió.

L'idea és magnífica en principi y veuriam am gran satisfacció qu'es portés a cap. Però ens permeterem fer observar qu'al nostre entendre fora més convenient que la càtedra fos més aviat d' Historia del dret Català que simplement d'esposició del Dret actualment vigent a Catalunya, perquè d'aquêt modo podria compendre no sols l'estudi del dret civil o privat subsistent encare en la nostra regió, sinó també el de las demás branques del dret privat y del públic qu'han deixat de diferenciarse, de las del resto d'Espanya podentse aixis am més facilitat ferse càrrech un hom de la manera com s'ha aniat desenrotllant la vida jurídica del nostro poble, y quinas influencias d'ordre polític, relligios, social y de raça l'han informada. Tot foran datos que podrian contribuir poderosament a ulteriors reformas jurídicas y políticas adequadas a la manera de ser de la colectivitat catalana.

De tots modos si arriba el cas de què es crei la tal càtedra fora convenient que no s'imposés llengua determinada en què degués esplicarse la materia, sinó qu'es deixés en llibertat al professor per usar del castellà o del català segons li semblés més ventatjos.

ESTAMPA DE «L'AVENÇ», DE MASSÓ Y CASAS.—Portaferrissa, 21, Llibreria.